

Inhoud

2) Literatuur	2
2.1) Lyriek	2
2.1.1) Lyriek: globaal overzicht evolutie.....	2
2.1.2) Middeleeuwse lyriek: Egidiuslied.....	2
2.1.3) Rederijkers: Danse Macabre: Vander Mollenfeeste	3

2) Literatuur

2.1) Lyriek

*De epiek is alles wat met vertelkunst heeft te maken.

*De lyriek is alles wat met poëzie (dichtkunst) heeft te maken.

→ **Nu bevinden we ons in de lyriek.**

*De dramatiek is alles wat met toneel heeft te maken.

2.1.1) Lyriek: globaal overzicht evolutie

*De lyriek heeft 3 grote periodes gekend.

→ **MIDDELEEUWEN:**

(1) Nadruk op inhoud --> didactische (= onderwijzende functie)

(2) Rondeel = dichtvorm

(3) Egidiuslied = voorbeeld van een gedicht

→ **REDERIJKERS:**

(1) Nadruk op vorm

(2) Dodendans (danse macabre) = dichtvorm

(3) Voorbeeld = De Roovere (dichter) --> hij schreef: Vander Mollenfeeste.

→ **RENAISSANCE:**

(1) Nadruk op inhoud en vorm

(2) (Shakespeareaans) sonnet = dichtvorm

(3) Voorbeeld = Hooft (dichter) --> hij schreef: Geswinde Grijsaert (sonnet 106)

2.1.2) Middeleeuwse lyriek: Egidiuslied

*In wat volgt bestuderen we het Egidiuslied:

→ Achtergrondinformatie:

(X) Schrijver: Jan Moritoen

(X) Periode: 1400 (middeleeuwen)

(X) Dichtvorm: rondeel

(X) Nadruk: inhoud

(X) Kernbegrip: **klaaglied** = elegie

(X) Waarom leren we dit? Dit is het bekendste lied uit de middelnederlandse literatuur.

(X) Inhoud: existentiële angst voor de dood, met name voor de mensen die achterblijven.

→ De dode is er van af, hij/zij is dood en weet niet meer wat er zich op aarde afspeelt.

Zijn/haar nabestaanden zitten met het verdriet van het gemis.

→ Analyse (oefening 5 pagina 164):

a) Beelden: verdriet, wanhoop, frustratie

b) Inhoud: De ik-persoon (man/vrouw?) heeft zijn goede vriend Egidius (Bram) verloren, hij/zij blijft alleen achter.

Egidius (Bram), waar ben je gebleven?

Ik mis je zo, mijn kameraad.

Jij koos de dood, en liet mij het leven.

Je vriendschap was er vroeg en laat,
maar 't moest zo zijn, een van ons gaat.

Nu ben je in het hemelrijk verheven,
helderder dan de zonneschijn,
alle vreugde is jou gegeven.

Egidius (Bram), waar ben je gebleven?

Ik mis je zo, mijn kameraad.

Jij koos de dood, en liet mij het leven.

Bid voor me, ik ben verweven
met deze wereld en zijn kwaad.

Bewaar mijn plaats naast jou nog even,
ik moet nog zingen, in de maat,
tot de dood, die elk te wachten staat.

Egidius (Bram), waar ben je gebleven?

Ik mis je zo, mijn kameraad.

Jij koos de dood, en liet mij het leven.

- c) Sfeer: Gelaten, wanhopig, bedroefd
- d) Kerngedachtes: gemis, verlangen, de dood
- e) Tegenstellingen in het gedicht: Vers 2 → Mi lanct na di (middelnederlands!)

→ Tegenstelling: Mi ⇔ di

Vers 3 → Doot ⇔ leven

Strofe 2 → Gaat over: geluk van Egidius

⇔ Strofe 4 → Gaat over: ongeluk van de dichter

- f) Stijlfiguur openingsvers:

→ Retorische vraag: Egidius, waar ben je gebleven?

Een retorische vraag is een vraag waarop je geen antwoord verwacht, het antwoord is al overduidelijk.

→ Zet lezer tot nadenken. Antwoord is overduidelijk, Egidius is dood.

- g) Herhalingen strofebouw, klank en rijm:

→ Strofebouw: refrein van 3 verzen komt 3 keer terug (= kenmerk rondeel!)

2 strofen van 5 verzen (= ander kenmerk rondeel!)

→ Klank/rijm: 2 eindrijmklanken: -iem en -even

veel gerekte klinkers: du coors (kooooo) die doot (dooooooot)

→ Gerekte klinkers benadrukken de elegie.

- h) Effecten van de herhalingen?

→ Emoties van de klaagzang en het gemis worden versterkt en gesymboliseerd.

- i) Waarom past een rondeel perfect bij een elegie/klaagzang

→ Door de herhalingen v/h refrein en de langgerekte klinkers, er is een minimum aan rijmklanken en de wanhopige vraag (refrein) wordt 3x herhaald!

→ Analyse Egidiuslied: oefening 6: animatiefilmpje

- a) Thema: zelfmoordgedachten --> hellevuur komt 3x terug in het gedicht (= 3x het refrein!)

--> Boodschap: Wie zelfmoord pleegt, gaat naar de hel.

- b) Landschappen: natuur --> gedetailleerd weergegeven.

- c) Einde: (1) ongeval met paard en koets: Egidius' vriend(in) gaat dood, hij/zij wordt omgereden.

(2) Boodschap: dood komt ongevraagd, je kan het niet versnellen door zelfmoord te plegen.

--> Egidius' vriend(in) wil 3x zelfmoord plegen, maar wanneer hij/zij erover is en terug de wil heeft gevonden om te leven, gaat hij/zij zelf dood (= dit wringt wel wat).

→ Korte herhaling: ronddeel

--> Kort gedicht

--> 2x rijmklanken

--> 3x terugkerende versregel met dezelfde vraag (Egidius, waar ben je gebleven?)

Examenvraag volgens Erckens :)

2.1.3) Rederijkers: Danse Macabre: Vander Mollenfeeste

2.1.3.1) Achtergrondinformatie bij de rederijkers

→ Wat? Vereniging mensen die zich bezig hielden met literatuur

→ Hoe? Ze kwamen 1x per maand samen om literatuur te bespreken/schrijven.

--> ze hadden regels, als men deze regels niet volgde kreeg men een boete.

--> zo zie je: vorm was van zeer groot belang!

--> ze hielden ook wedstrijden, deze noemden ze het landjuweel, ze verstuurden uitnodigingen met de kaart.

→ Aan wie? Aan de prins werden gedichten voorgelezen.

→ Rol/functie rederijkers? (1) Feesten/plechtige gebeurtenissen

(2) Processies (gelovige optochten)

(3) Bezoek vorst

→ Politieke rol/functie?

--> Het stadsbestuur hechtte veel belang aan de rederijkers

--> het was propaganda voor de stad (propaganda = reclame)

--> Een bekende stadsdichter = De Roovere, hij schreef Vander mollenfeeste.

2.1.3.2) Rederijkers: *dodendans/dans macabre: Vander Mollenfeesten*

*Achtergrondinformatie:

→ Schrijver: Anthonis de Roovere

→ Periode: 1430

→ Kern: rederijkerspoëzie, refrein

→ Dichtvorm: *dodendans/dans macabre* → Macht van de dood over alle mensen

*Analyse gedicht opdracht 8:

→ Lyrisch of episch gedicht? Episch gedicht

→ Omdat het een verhalend karakter heeft, het gedicht roept verscheidene standen op om naar het mollenfeest te gaan.

→ Mollenfeest? Dit is een metafoor voor de dood, die nakend is voor iedereen: jong en oud, rijk en arm --> iedereen zal ooit naar het mollenfeest moeten gaan (mollen leven in de grond, als we sterven gaan we ook de grond in, dan gaan we naar het mollenfeest).

→ Rijm en strofebouw?

→ We zien strofen van telkens 8 versregels terug

→ Er is een vast rijmschema, vast omdat hij in elke strofe hetzelfde is: ABAB/BCBC

→ Herhalingen en opsommingen?

→ Leven en dood wordt constant herhaald.

→ Laatste twee regels elke strofe?

→ Dichter zegt steeds hetzelfde in andere woorden.

--> De boodschap is: iedereen moet naar het mollenfeest komen.

--> Oproep: *macaber* (donker) en onontkoombaar, ooit zitten we allemaal in het mollenfeest (samen met Bram), we sterven allemaal.

*Analyse afbeelding opdracht 9:

→ We zien: *dodendans* (magere hein), onontkoombaar, geen onderscheid tussen rang en stand, dit lezen we ook in het gedicht.

*Kenmerken *dodendans* (*dans macabre*):

→ Voorstelling in kunst van de macht van de dood over de mens.

→ Afbeeldingen: dood = geraamte met zeis (magere hein)

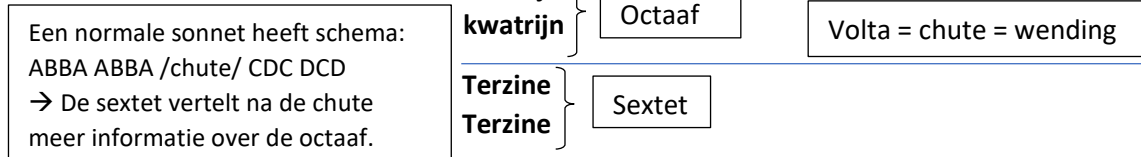
→ Doel: herinneren aan het feit dat elk mens onafhankelijk van geslacht, leeftijd of stand moet sterven. Ooit zitten we allemaal in het mollenfeest samen met Bram.

→ Mensen stierven vroeger eerder, daarom hielden ze zich vaker bezig met de dood en het leven na de dood. Het leven was namelijk miserabel dus was iedereen supergelovig, want als ik hier goede dingen doe en elke dag bid zal God me in het Hiernamaals belonen en zal ik elke dag rijst-pap mogen eten met gouden lepeltjes.

2.1.3.3) Renaissance: Geswinde Grijsaert = sonnet 106

*Achtergrondinformatie

- Schrijver: Hooft
- Periode: 1600-1620 (Renaissance = wedergeboorte)
- Dichtvorm: Liefdespoëzie en sonnet
- Renaissance: Inhoud en vorm vallen samen.
- Gedicht is volmaakt wat vorm betreft: **kwatrijn**

*Analyse Geswinde Grijsaert: oefening 12

- Rijmschema: ABBA ABBA CCD EED (enkel octaaf komt overeen met normaal sonnet!)
- Metrum: Jambe = afwisseling tussen beklemtoonde en onbeklemtoonde lettergrepen.
 - > Gedicht gaat over de dood: afwisselen van lettergrepen zorgt ervoor dat het klinkt alsof de klok zit te tikken → Erckens: tik tak tik tak, de tijd tikt, **we gaan allemaal dood, naar de mollenfeesten samen met Bram.**
- Kenmerken sonnet in dit gedicht:
 - > 14 verzen: ja!
 - > octaaf + sextet: ja! → Enkel rijmschema van het sextet komt niet overeen!
 - > jambe: ja!
 - > volta/chute/wending: ja!
- Stijlfiguren in dit gedicht:
 - > alliteratie: Van woorden die in elkaars nabijheid staan zijn de beginklinkers van de beklemtoonde lettergrepen gelijk --> stafrijm --> voorbeeld in gedicht: Geswinde Grijsaert
 - > assonantie: klinkerrijm => dunne lucht
 - > enjambement: einde versregel valt niet samen met de natuurlijke pauze.
 - > vers 1 en 2 en vers 5 en 6.
 - > niet samenvallen met natuurlijke pauze. Dat. Is. Als ik. Zo. Zou. Praten.
 - > parallelisme: onvolledige herhaling, grammaticale constructie van de herhaling komt overeen maar een aantal woorden verandert.
 - Vers 6 en 7 en bij naecht, bij daech (bij nacht, bij dag).
 - > oxymoron: twee woorden die elkaars letterlijke betekenis tegenspreken worden toch gemengd tot een begrip.
 - Bijvoorbeeld in dagelijks leven: oud nieuws, georganiseerde chaos ...
 - Bijvoorbeeld in gedicht: geswinde (= jonge) grijsaard (= oude)
 - > personificatie: menselijke eigenschappen aan levensloos ding/dier/abstract begrip geven
 - Bijvoorbeeld in gedicht: tijd, versnelt (tijd kan nooit versnellen!)

*Kenmerken sonnet = klinkdicht:

- 14 verzen
 - 2x kwatrijn = octaaf
 - 2x terzine = sextet
- Octaaf = algemeen
- Volta, chute, wending
- Sextet = concrete toepassing op octaaf of tegenstelling
- Rijmvorm = ABBA ABBA /volta/ CDC CDC (CDE CDE)
- Versvoet = jambe (tik tak tik tak, hoog laag hoog laag, de tijd tikt, we gaan allemaal dood)

*Inhoudelijke analyse Geswinde Grijsaard: oefening 13

→ Aanspreekpunten in het gedicht:

--> octaaf = tijd --> Geswinde Grijsaert staat symbool voor de tijd die tikt.

--> sextet = geliefde --> hij begint met 'mijn lief'

→ Versregel volta: vers 9 (ja duh, na 8 verzen is het octaaf gedaan en komt de volta)

→ Verhouding ik-figuur en aangesprokenen:

--> a) ik-persoon verzet zich tegen de tijd

--> b) tijd = destructief

--> c) tijd maakt wachten op geliefde (Bram ☹️) nog eens zo zwaar

→ Beeld

--> a) Tijd als grote verslinder

→ Verhouding sextet/octaaf

--> a) Tegenstelling

--> ai) octaaf = snel, dynamisch, destructief

--> aii) sextet = rust en traagheid

→ Woordspeling slotvers

--> verlangen is zowel verlangen als verlengen

--> Hoofs verlangen naar de geliefde (of Bram ☹️) maakt wachten nog eens extra zwaar!

2.1.3.4) Vergelijking sonetten naar vorm/inhoud: oefening 15

***Let op: mevrouw Erckens zei dat deze op het examen werd gesteld**

***We vergelijken Hooft, Claus en Shakespeare**

*Overeenkomsten:

--> uitgewerkte metafoor tijd als verslinder

--> octaaf behandelt tijd

--> sextet behandelt relatie met geliefde

--> Hooft: Geliefde wordt gemist door de ik-persoon

--> Claus: geliefde wordt aanbeden

--> Shakespeare: geliefde wordt beschermd

--> Nadruk op vergankelijkheid (vs. voortbestaan van de geliefde als 'monument' bij Claus en Shakespeare).

Merk op dat de gedichten zeer hoofs zijn (!ridderepiek!), de vrouw wordt met respect behandeld en er is niks seksueel.

*Verschillen:

--> Vorm

--> Hooft en Claus: 1 octaaf en 1 sextet

--> Shakespeare: 3 kwatrijnen en 1 distichon

2.1.3.5) Kort overzicht geziene gedichten (inhoud)

EGIDIUS	DODENDANS	VANDER MOLLENFEESTE
3x zelfde terugkerende vraag: Egidius (Bram), waar ben je gebleven? Ik mis je zo, mijn kameraad. Jij koos de dood en liet mij het leven.	Wachten op een dode geliefde is erg, verlangen is zowel verlangen als verlengen. Ons verlangen naar Bram maakt het erg om op hem te wachten	Iedereen gaat naar de mollenfeesten na de dood, mollen zitten in de grond. Als wij sterven gaan wij ook de grond in. Dan zitten we tussen de mollen (te feesten) samen met Bram.
Boodschap: de dode is er vanaf, hij/zij is dood, de levenden zitten met het gemis.	Boodschap: We verlangen naar sommige mensen maar die zijn dood. We gaan allemaal dood.	Boodschap: We sterven allemaal ooit, ongeacht klasse, gender of ras.

2.1.3.6) Overzicht dichtvormen

*Rondeel: (X) Kort gedicht

(X) 8, 12, 13 of 21 versregels

(X) 2 rijmklanken: nou – kou bijvoorbeeld

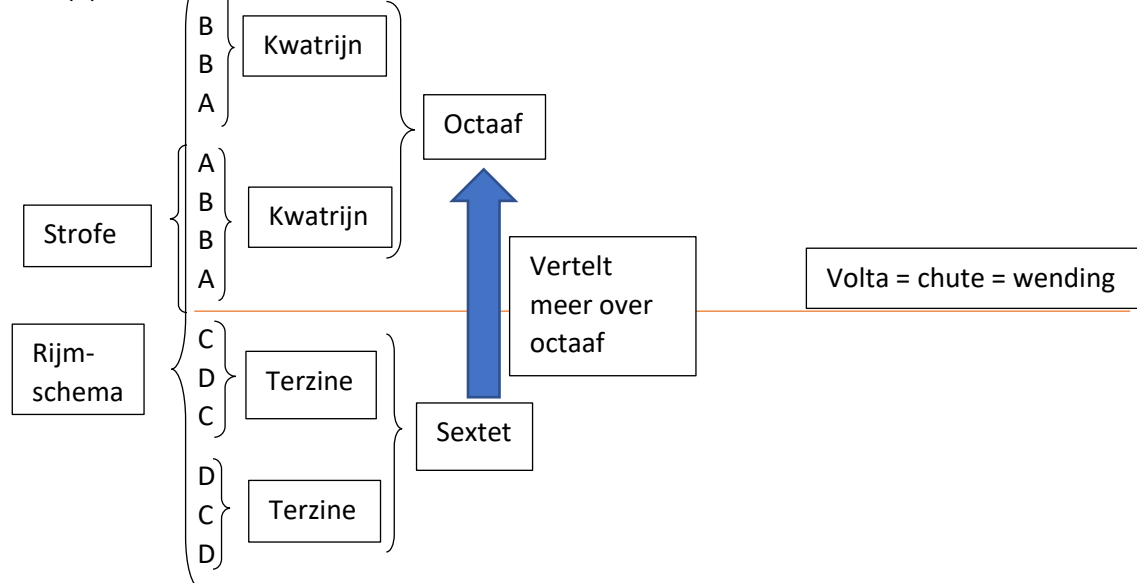
(X) Versregel met dezelfde vraag komt 3x terug (Egidius, waar ben je gebleven?)

*Dodendans: (X) Macht van de dood over de mens in de kunst

(X) Symbolische voorstelling van de dood: geraamte met zeis: magere Hein

(X) Synoniem = dans Macabre

*Sonnet: (X) VORM: A

(X) Structuur: versvoet = jambe (tik, tak, tik, tak, de tijd tikt, we gaan allemaal dood)
elke vers telt 12 of 13 lettergrepen

*Shakespeareaans gedicht:

→ Drie kwatrijnen: 3 keer 4 verzen dus.

→ Volta: chute/wending

→ Distichon: 2 verzen

***We noemen de gedichten in de renaissance ook wel 'de perfecte' gedichten aangezien vorm en inhoud hier samenvalt.**